

ONLINE VETÉLKEDŐ • FELADATLAP

Felnőtt – 1. forduló

I. feladat

1. Az egykori Fecskendőház épületének homlokzatán található versből megkapjuk az épület-együttes felavatásának évét. Mi ez az évszám?
2. Miért állítottak Nepomuki Szent János áldozópap, vértanú tiszteletére szobrot az egykori Fecskendőháznál?
3. A Tűztorony csúcsának dísze többször változott 1891 után. Mikor? (évszámok)
4. Ki volt a tulajdonosa a Fecskendőháznak 1898-ban, illetve 1927–1938 között?
(A feladat megoldásához használja a Térképvándort!)
5. Kit ábrázol az a szobor, amely a Fecskendőház két bejárata közötti falfülkében található? Hogyan kötődik az épület funkciójához ez a személy? Fotózza le a szobrot

II. feladat

A közgazdasági élet legfőbb irányítói, a pénzüintézetek Veszprém polgári kori történetében is jelentős szerepet játszottak. A megyeszékhely legrégebbi pénzüintézetét, a Veszprémi Takarékpénztárt 1845-ben alapították, működését 1846. január 1-jén kezdte meg. A saját székházépítés gondolata 1852-ben vetődött fel. A mai Óváros tér 7. számú épület helyén akkor még két épület állt. Először az utca felőli régi épületet vásárolták meg, ahol 1853-ban már egy több szintes épület állt, amelyben helyet kapott egy tanácssterem, 12 szoba, a földszinten pedig több bolt is. 1898 végén vették meg a szomszéd telken álló házat, amelynek lebontása után 1902-ben fejeződött be a takarékpénztár átalakítása és kibővítése. Az U alakú épületben továbbra is helyet kaptak lakások, a pénzüintézet irodahelyiségei és tanácskozóterme, továbbá üzlethelyiségek is. A Veszprémi Takarékpénztár felvirágoztatása Dr. Óvári Ferenc elnökgazgató nevéhez fűződik. A 20. század elején több veszprémi bérház és bérpalota felépítését is a Takarékpénztárnak köszönhetjük.

1. Ki alapította társaival a Veszprémi Takarékpénztárt 1845-ben?
2. A Térképvándorban látható térképeken hogyan változott az épület(ek) melletti utca neve?
3. Kitől vették meg a szomszédos telken álló házat 1898-ban? Milyen funkciója volt ennek a háznak?
4. 1931-ben szigetelési munkákat végeztek az épületen. A Térképvándor segítségével adja meg az alábbi adatokat:
 - Ki volt az építőmester?
 - Ki volt az építőipari vállalkozó?
 - Mi volt a szigetelési munka ügyiratának iktatószáma?
5. A Veszprémi Takarékpénztár 1906-ban építtette a Kossuth u. 1. szám alatti bérpalotát. A Térképvándorban található egy 1983-ban készült kép, amelyen az épület kapuja látható. Mi volt a neve és a foglalkozása a cégéren látható személynek?

III. feladat

1. Milyen intézmények működtek a mai Városháza épületében 1898-tól 1989-ig?
2. Kinek a tulajdonában volt a 797. és 798. telekszámom található ingatlan 1857-ben a veszprémi házjegyzék alapján? (A feladat megoldásához használja a Térképvándort!)
3. Veszprém története során melyik három épület adott otthont a városháza funkciónak?
4. Ki volt a tulajdonosa a Rákóczi Ferenc utca 5. számú háznak 1898-ban, és miért volt fontos ez az épület a város irányításával kapcsolatban?
(A feladat megoldásához használja a Térképvándort!)

IV. feladat

1. Az 1857. évi házjegyzék alapján ki volt az egykori Kapuváry-ház tulajdonosa és hol volt a lakhelye? (A feladat megoldásához használja a Térképvándort!)
2. Az épület a városházi, hivatali rendeltetés mellett milyen más funkciónak adott még otthont? Soroljon fel hármat közülük!
3. Hogy nevezték a 19. század közepén a mai Szabadság teret, ahol az épület található?
(A feladat megoldásához használja a Térképvándort!)
4. Hogy hívták azt a híres kávéházat, amely az épület földszintjén működött 1907 és 1911 között?

V. feladat

A városban nagy hagyománya van a színjátszásnak, mégis sokáig nem rendelkezett Veszprém kőszínházzal. A piarista gimnázium színjátszó diákjai mellett a különféle vándortársulatok tartottak színelőadásokat. Ezek helyszíne az 1880-as évektől a Korona Szálló nagyterme lett.

1. A Térkép-vándor iratainak segítségével (házjegyzékek) állapítsa meg ki volt a Korona vendéglő első tulajdonosa!
2. Az 1857-es térképen 731-es telekszámmal rajzolták fel a vendéglőt. Mi volt a telek helyrajzszáma és házszáma? (A feladat megoldásához használja a Térkép-vándort!)

A Koronában a színházterem befogadóképessége elég kicsi volt, ezért 1889-1890-ben Rainprecht Antal püspöki jószágkormányzó átalakításokat kezdeményezett. Kávéházzal, fedett terasszal bővült az épület, a bútorokat is kicserélték. Közben egyre erősödött az igény a veszprémi polgárokban egy kőszínház építésére. A kezdeményezést felkarolta Óvári Ferenc országgyűlési képviselő, Szeglethy György polgármester és az 1905-ben alakult Színpartoló Egyesület. Az egyesület kimondottan azzal a céllal jött létre, hogy minden módon elősegítse a színház építésének ügyét.

1906. december 31-én a Korona Szálló telekjegyzőkönyvébe egy „adásvevési” szerződés került bejegyzésre.

3. Kinek a nevére jegyezték be a szálló tulajdonjogát és mennyi volt a vételár? (A feladat megoldásához használja a Térkép-vándort!)
4. 1909-ben a Korona Szálló épülete sarokház lett. Mi történt?

A kőszínház helyét a Püspökkertben jelölték ki, a Korona Szálló melletti területen.

5. Kit bíztak meg a színház építési terveinek elkészítésével? Miért számított úttörőnek a terve?

A színház épülete kapcsolódott a mellette álló szállóhoz, emellett színházterme alkalmas volt mozi-vetítésre, bálók és hangversenyek rendezésére is. A kivitelezést Csomay Kálmán helyi építőmester végezte. A színház földszintjén 1930-ig mozi is üzemelt.

6. A színház déli homlokzatán látható képnek ki az alkotója és mit ábrázol a jelenet?
7. Mikor nyílt meg a színház?
8. A színház megnyitása után még hosszú ideig nem volt saját társulata a városnak. Mikor alakult meg az önálló társulat Veszprémben?

VI. feladat

A veszprémi püspökség a 18. században több megyére kiterjedő birtokkal rendelkezett, amit három uradalmi központból igazgattak: ezek a veszprémi, karádi és sümegi uradalmak voltak. A jószágkormányzóság épülete 1870-ig az Anna téren, a mai Padányi Katolikus Iskola helyén állt. Ekkor költöztették át a belső-Püspökkert sarkán álló épületbe.

1. Melyik püspök költöztette el a hivatalt és miért?
2. Mi volt a házszáma és helyrajzszáma a Veszprémi uradalom, Komakút téren álló tisztilakjának? (A feladat megoldásához használja a Térképvándort!)

A Belső -Püspökkert épületeinek átépítése báró Hornig Károly püspöksége idején történt meg. Tervei megvalósításában nagy segítségére volt jószágkormányzója, Rainprecht Antal. Elsőként a Ranolder utca vonalán húzódó majorsági épületet újították fel. Rainprecht 1899. július 13-án mutatta be az építész új Jószágkormányzóság épületére készített terveit a városi tanácsnak. A tanácsi jegyzőkönyvből kiderülnek a megbízó igényei is, melyek nem egy teljesen új házról, hanem a használatban levő épületek egységesítéséről és emeletráépítésről szóltak.

3. Ki volt ez az építész és milyen másik veszprémi épülethez készített még terveket?

A Jószágkormányzóság új, díszes épülete 1901 végére készült el. Az épület emeletén lakott a mindenkori jószágkormányzó, a földszinten a Számvevői Hivatal kapott helyet. Itt élt az uradalmi intéző és a főkertész is. A jószágkormányzó Rainprecht Antal első estélyét 1902 januárjában adta annak alkalmából, hogy munkája elismeréseként az uralkodó a Ferenc József -rend lovagkeresztjét adományozta neki.

4. A Komakút térre néző homlokzaton milyen épületdíszeket helyezett el az építész?

1945 után az épületet államosították. Funkcionált Ifjúsági Házként, Közalkalmazottak Klubjaként. A Komakút térre néző oldalán ajtót nyitottak és népboltot üzemeltettek. 1968-ban kapta meg az épület nagy részét a megyei könyvtár. Működött itt egy ideig a Megyei Közművelődési Intézet is. Mai formáját két évig tartó felújítás után – amit a budapesti A és D Stúdió tervei alapján a Zalai Általános Építési Vállalkozó Rt (ZÁÉV Rt) kivitelezett – 1999-ben nyerte el.

5. Hogyan változott a tér elnevezése napjainkig?
6. Kiknek a mellszobrai tekintenek le a járóelőkre az épület kupolájáról?
7. Rakja időrendi sorrendbe a Jószágkormányzóság épületéről készült alábbi képeket!

A

B

C

D

VII. feladat

Veszprém városában a 18. század közepéig nem volt vármegyeháza. Az 1722/23. évi országgyűlés törvényei közül a 73. tc. első §-a kimondja „*Hogy mindazok a megyék, melyeknek megyeházuk még nincsen, ilyet gyűléseik s törvényszékeik tartása, levéltáruk s okleveleik megőrzése, a gonosztevők s foglyaik őrzése és a végrehajtások eszközlése végett (...)*” szerezzenek maguknak. Az előírtak megvalósítása azonban nem azonnal történt meg Veszprémben, csak 1753-ban hozott határozatot a vármegyei közgyűlés önálló megyeháza építéséről.

A vármegyeháza felépítéséhez szükséges telket Padányi Biró Márton püspök-főispán ajánlotta fel a Külső-Várban, a nyugati várfal és a Vár utca közötti területen. Itt épült meg Padányi anyagai támogatásával, valószínűleg Tiethardt József építőmester tervei alapján 1754-1763 között Veszprém első vármegyeháza. A korszakban a vármegyeháza több funkciót is ellátott, így az igazságszolgáltatás és a közigazgatás szervei is ebben az épületben nyertek elhelyezést, de a vármegyei levéltár is itt kapott helyiségeket. Az épület aztán a 19. század közepére már szűknek bizonyult, ezért tervezték az átalakítását, bővítését. Végül erre azonban nem került sor, ugyanis az 1869. évi IV. tc. rendelkezett az igazságszolgáltatásnak a közigazgatástól való elválasztásáról, Veszprém vármegye közgyűlése pedig 1883-ban határozatot hozott a megyei székháznak új helyszínén, új épületként való felépítéséről.

1884 májusában írták ki a pályázatot az épület megtervezésére. A beérkezett pályaművek közül Kiss István budapesti műépítész, műegyetemi magántanár tervét választották ki. Az építkezés 1885-ben kezdődött és 1887 júliusában fejeződött be. Az új vármegyeháza helyiségeit főként hivatali szobáknak tervezték, de kialakításra került benne az alispánnak szolgálati lakás, továbbá egy karzatos nagyterem is. Az új épületbe költözött a vármegyei levéltár is.

A közigazgatás szervei tehát ekkor kivonultak a Vár utcai régi vármegyeházából, amely így egészében a törvényszéké lett. Ezt az épületet először 1900-ban egy bővítménnyel látták el, majd a régi részét elbontották és 1905-1906-ban egy új épületet húztak fel a helyére. Ez az épület jelenleg is a Veszprémi Törvényszéké. Az új Megyeháza a felépítése óta eltelt másfél évszázadban több kisebb-nagyobb felújításon, átalakításon esett át, de ma is szépen tükrözi azt a korszakot, amelyben felépült.

Döntse el, hogy az alábbi állítások melyik intézményre vonatkoznak!

- A - régi vármegyeháza
- B - új Megyeháza
- C - mindkettő
- D - egyik sem

1. 1857-ben 21-es volt a házszáma. (A feladat megoldásához használja a Térképvándort!)
2. Az épület egykori főhomlokzatán Veszprém vármegye címere mellett egy felirat hirdette az építetők dicsőségét.
3. 1787-ben ebben az épületben volt elhelyezve Veszprém vármegye levéltára.
4. Azon a telken, ahol felépült az épület, korábban sóhivatal és raktár állt.
5. 609-es számú telekjegyzőkönyv szerint az épület tulajdonosai az 1857-1932 közötti időszakban a Magyar Királyi Igazságügyi Kincstár és a veszprémi káptalan voltak. (A feladat megoldásához használja a Térképvándort!)
6. A Térképvándorban látható fotóit egy ismeretlen szerző mellett Lechner László, Péterfay Endre és a VÁTI Építésügyi Dokumentációs és Információs Központ Tervtára készítette. (A feladat megoldásához használja a Térképvándort!)
7. A második világháború alatt, 1945 tavaszán szovjet hadikórház céljára ki kellett üríteni az épületet.
8. Ebben az épületben több mint 90 évig volt elhelyezve Veszprém vármegye levéltára.

Irodalom

Az MNL Veszprém Vármegyei Levéltára honlapján található háztörténetek:

<https://mnl.gov.hu/mnl/terkepvandor/haztortenetek>

Boross István: Perpatvar a veszprémi Tűztorony és a Fecskendőház építése körül (1818–1828).

Veszprém megye kincsestára 7. MNL Veszprém Vármegyei Levélára honlapja.

https://mnl.gov.hu/mnl/veml/hirek/veszprem_megye_kincsestara_7_perpatvar_a_veszpremi_tuztorony_és_a_fecskendohaz

Boross István: Pillanatképek az 1956-os forradalom veszprémi emlékezetéből.

Veszprém megye kincsestára 11. MNL Veszprém Vármegyei Levélára honlapja.

https://mnl.gov.hu/mnl/veml/hirek/veszprem_megye_kincsestara_11_pillanatkpek_az_1956_os_forradalom_veszpremi

Gopcsa Katalin: Városházák, In: Séd VII. évf. (2021) 3. szám, 8.

http://epa.niif.hu/03500/03506/00033/pdf/EPA03506_sed_2021_03.pdf

Hogya György: Cigányprímások és szórakozóhelyek Veszprémben.

https://www.ekmk.hu/images/digit_konyvek/Cignyprmsok_s_szrakozhelyek.pdf

Márkusné Vörös Hajnalka: Vásárállás. Veszprémi Kaleidoszkóp 2., Veszprém, 2015.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/VESM_Vk_02/?pg=0&layout=s

Márkusné Vörös Hajnalka: Püspökkert. Veszprémi Kaleidoszkóp 3., Veszprém, 2019.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/VESM_Vk_03/?query=p%C3%BCsp%C3%B6kkert&pg=0&layout=s

Molnár Jánosné: Mesélő házak. Veszprém, 2019.

Somfai Balázs: Az ódon armáriumtól az új levéltári székházig. A megyei levéltár és elődei által használt épületek

Veszprémben a XVIII. századtól máig. In: Veszprémi Szemle 14. évf. (2012) 1. szám

Somfai Balázs: A veszprémi Megyeház 100 éve, 1887-1987. Veszprém, 1987.

V. Fodor Zsuzsa: A Veszprémi Takarékpénztár a lakosság szolgálatában. In: Dr. Geiszt Jakabné (szerk): Múzeumi Diárium.

Veszprém, 1991. https://library.hungaricana.hu/hu/view/MEGY_VESZ_Md_04/?pg=33&layout=s